
turing
advocaten

Legal AI voor advocaten: de hype voorbij

Den Haag. 26 November 2026

turing advocaten

Agenda

1. **De NOvA-aanbevelingen**
   Wat de orde van advocaten aanbeveelt

2. **Hoe werkt (legal) AI?**
   Training, het model en de schil eromheen

3. **Wat is er anders aan AI?**
   Kansberekening, meer partijen, aanbieders en kosten

4. **Kansen en aandachtspunten**
   Wat AI goed kan, aandachtspunten, watermerken en cliënten

5. **Aan de slag**
   Vijf stappen voor je kantoor, aanschaf en de aanpak van Turing

01

De NOvA-aanbevelingen

Wat de orde van advocaten aanbeveelt

De NOvA-aanbevelingen

26 aanbevelingen in vijf onderwerpen. Herziene versie, november 2026.

A	**Beleid voor inkoop en gebruik**	4 aanb.
B	**Bekwaamheid en gebruik**	8 aanb.
C	**Informatiebeveiliging**	4 aanb.
D	**Transparantie en verantwoording**	4 aanb.
E	**Partijdigheid en maatschappelijke impact**	6 aanb.

Richtinggevend, niet bindend.

turing advocaten

02

Hoe werkt (legal) AI?

Training, het model en de schil eromheen

Hoe wordt een AI-model getraind?

Training van een AI-model

Verzamelen

Web (scrapen)
Licentie
Eigen bestanden

→ Boek | Muziek | Pers

Voorbereiden

De | kat | zit → 17 | 842 | 305

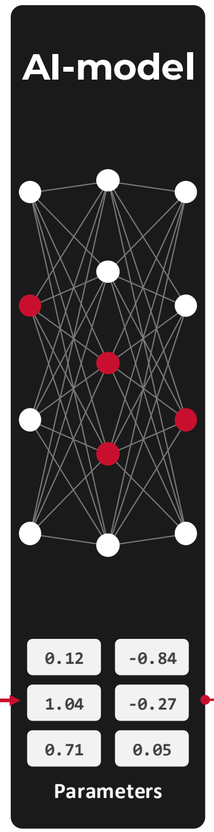
Token-ID's

Trainen

17 | 842 | 305 ⟷

0.12	-0.84	1.04
-0.27	0.71	0.05

Parameters bepalen

Gebruik van generatieve AI

Voorbeeld

Van parameters naar output

De training bepaalt de parameters. Bij gebruik berekent het model daarmee de kans op elk volgend woord.

Invoer

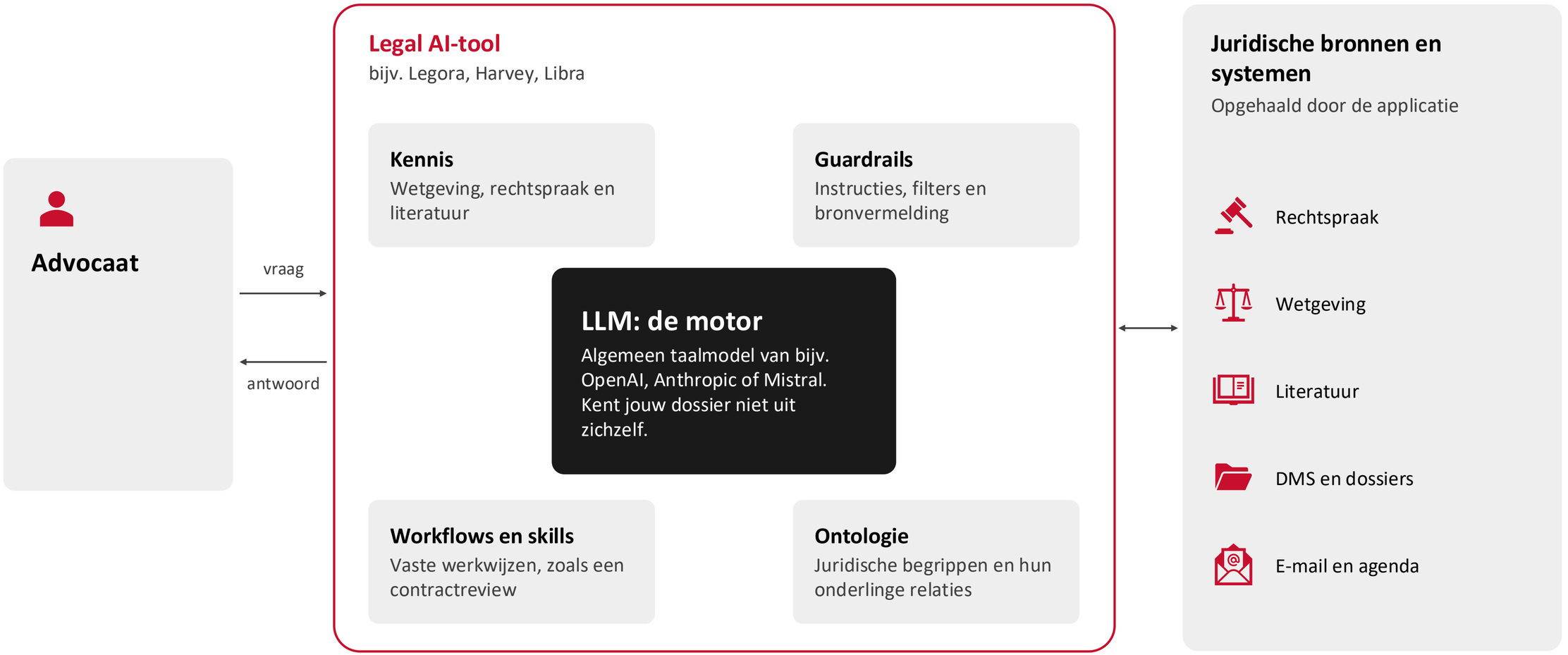
De | rechtbank | ?

Output: kans op het volgende woord

“wijst”	48%
“oordeelt”	27%
“verklaart”	12%
“vliegt”	0,1%

turing advocaten

Een legal AI-applicatie

turing advocaten

03

Wat is er anders aan AI?

Kansberekening, meer partijen, aanbieders en kosten

AI vs. “traditionele” cloud computing

Traditionele cloud

Software
Word, Outlook, het DMS

Geen modellaag
Software doet wat geprogrammeerd is

Cloud
Opslag en servers bij Microsoft, Amazon of Google

Met AI

AI-applicatie
ChatGPT, Claude, Copilot, legal tools

NIEUW

Modelaanbieder
OpenAI, Anthropic, Google, Mistral

Rekenkracht
GPU-datacenters: Nvidia-chips bij hyperscalers

Wat is er anders?

Deterministische software vs. AI-model
AI is kansberekening. Een model kan dezelfde vraag anders beantwoorden.

Meer partijen in de keten
Je vraag gaat van de app-leverancier naar de modelaanbieder en het datacenter. Elke schakel verwerkt je gegevens.

Een handvol (Amerikaanse) aanbieders
Vrijwel allemaal Amerikaans. Dat vergroot afhankelijkheden.

Elke aanroep kost rekenkracht
Betalen per gebruik (tokens) in plaats van per licentie?

Deterministisch vs. AI-model

Deterministische software

Wanneer verloopt de appeltermijn? (vonnis 3 maart 2026)

Algoritme

ALS vonnis = 3 maart 2026
DAN einddatum = vonnis + 3 maanden → 3 juni 2026

ALS einddatum valt in weekend of op feestdag
DAN schuif door naar eerstvolgende werkdag

3 juni 2026 is een woensdag: geen verschuiving

3 juni 2026

AI-model

Wanneer verloopt de appeltermijn? (vonnis 3 maart 2026)

“Op 3 juni 2026.”

“Op 2 juni 2026.”

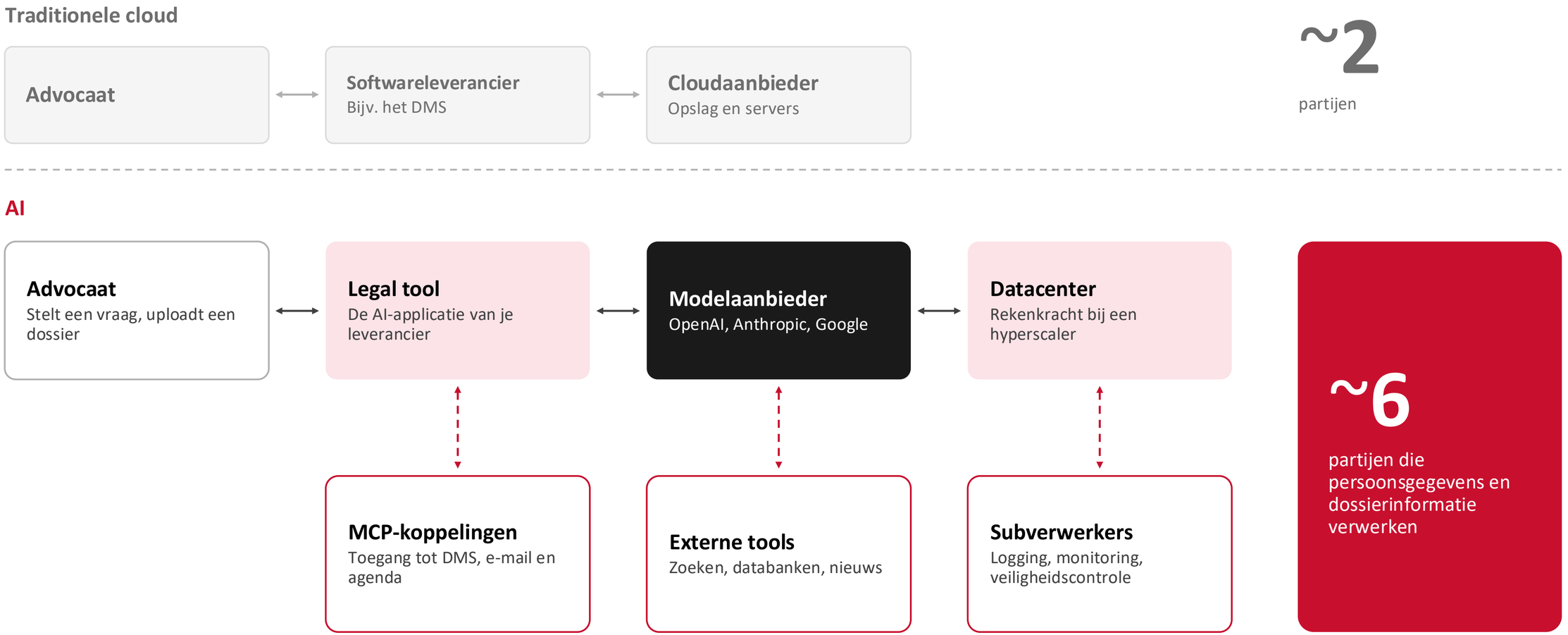
“Uiterlijk 3 juni, maar controleer …”

“Op woensdag 3 juni 2026.”

“De termijn eindigt op 4 juni …”

“Drie maanden na de uitspraak, dus …”

Meer partijen in de keten

Het landschap van modelaanbieders

Verenigde Staten

OpenAI
GPT (frontier), gpt-oss
gesloten
open

Anthropic
Claude
gesloten

Google
Gemini (frontier), Gemma
gesloten
open

Meta
Muse (frontier), Llama
gesloten
open

xAI
Grok
gesloten

China

DeepSeek
DeepSeek
open

Alibaba
Qwen
open

Moonshot
Kimi
open

Europa

Mistral
Mistral, Frankrijk
open

open — Open gewichten: het model kun je zelf op eigen servers draaien.

gesloten — Gesloten modellen gebruik je via de servers van de aanbieder.

Elke aanroep kost (veel) rekenkracht

Frontier-AI is op termijn niet haalbaar?

De beste modellen zijn het duurst per vraag. Bedrijven mengen daarom zware en lichtere modellen.

THE WALL STREET JOURNAL.

English Edition | Print Edition | Video | Audio | Latest Headlines | Puzzles | More

U.S. Politics Economy Tech Markets & Finance Opinion Free Expression Arts Lifestyle Real Estate

BUSINESS

Corporate America Has Suddenly Decided to Stop Blowing Money on AI

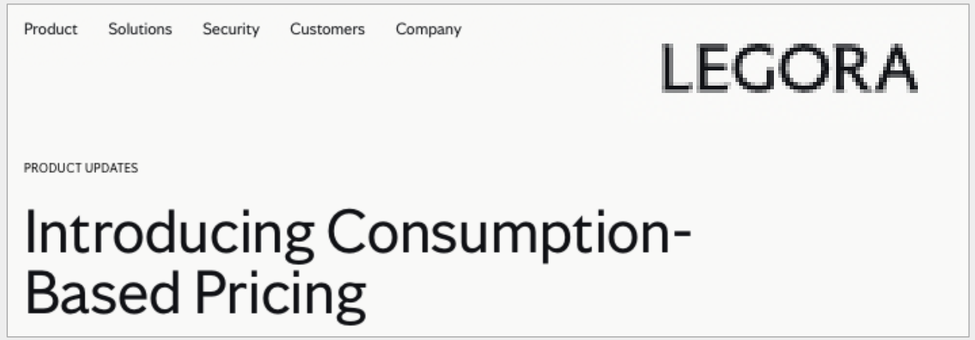
Companies big and small are mixing models and it's changing the economics and power players of the industry

By Angel Au-Yeung, Katherine Bindley and Tina Li
July 24, 2026 at 8:30 pm ET

Het prijsmodel verandert

Van...
Licentie per gebruiker per maand

Naar...
Betalen per verbruik voor frontier-AI

Product Solutions Security Customers Company

LEGORA

PRODUCT UPDATES

Introducing Consumption-Based Pricing

04

Kansen en aandachtspunten

Wat AI goed kan, aandachtspunten, watermerken en cliënten

Wat kan (legal) AI goed?

1

Eerste richting geven

Snel inlezen in een onderwerp en eerste bronnen en invalshoeken vinden. Daarna zelf verifiëren.

2

Veel informatie verwerken

Grote hoeveelheden documenten doorzoeken en ordenen.

Bijvoorbeeld bij *discovery*: welke stukken zijn relevant?

3

Sparringpartner zijn

Meedenken over argumenten, tegenargumenten en invalshoeken voor je zaak.

4

Taalwerk

Samenvatten, herschrijven, vertalen en structureren van teksten.

Aandachtspunten bij (legal) AI

1 · De output

Klopt het?

Verzonnen bronnen
Uitspraken en artikelen die niet bestaan.

Vleierij (*sycophancy*)
Het model praat je naar de mond.

Niet deterministisch
Dezelfde vraag, steeds een ander antwoord.

Model bevat altijd verouderde kennis
Mist recente wetgeving en rechtspraak. Externe informatie lost dat op.

2 · Je eigen oordeel

Blijf jij scherp?

Automation bias
Je vertrouwt output omdat een systeem die maakt.

Confirmation bias
Je neemt sneller over wat je standpunt bevestigt.

Junioren leren minder?
Wie routinewerk overslaat, ontwikkelt minder juridische intuïtie.

3 · De data

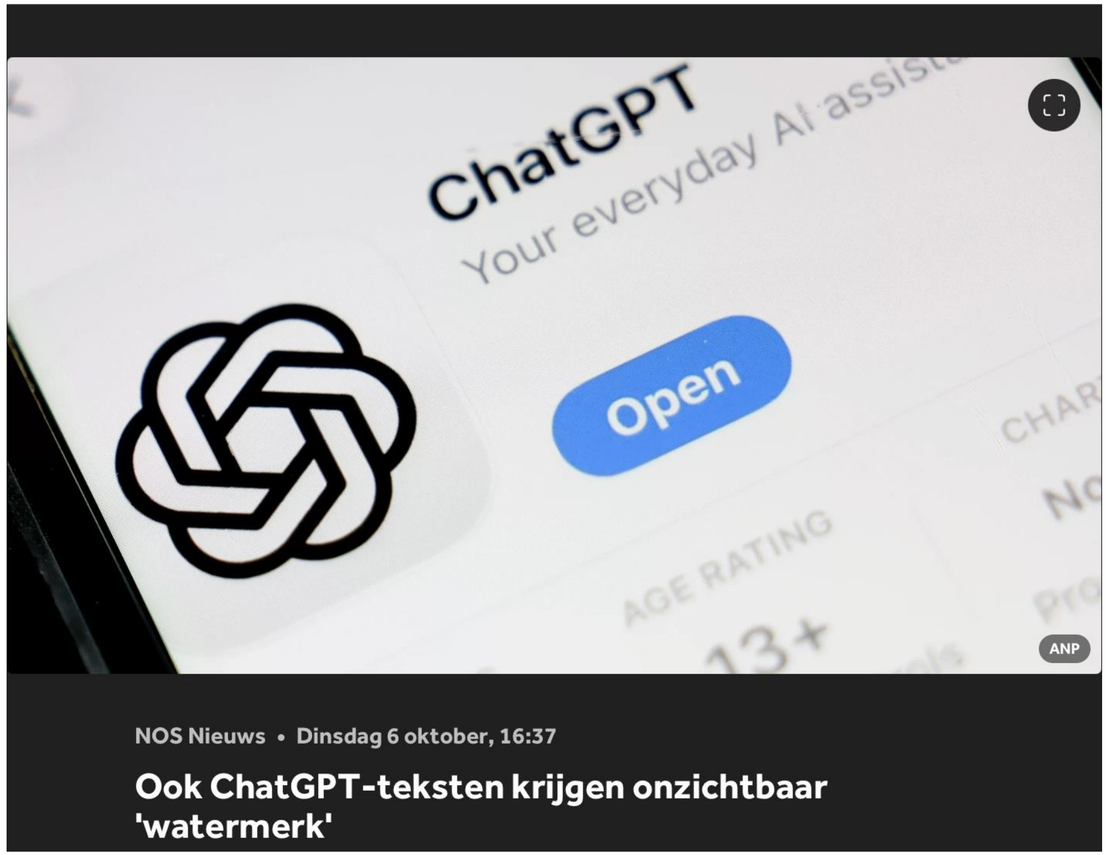
Blijft het vertrouwelijk?

Datalekken
Cliëntinformatie belandt onbedoeld bij de aanbieder.

Training op je input
Aanbieders trainen mogelijk op input.

Belangenconflicten
Gedeeld AI-geheugen mengt informatie van cliënten.

AI-tekst krijgt een onzichtbaar watermerk

Zo werkt een tekstwatermerk

Het model kiest steeds het volgende woord

De	eiser	heeft	onvoldoende	?

“onderbouwd” 41%

“gemotiveerd” 39%

Twee even goede woorden: de betekenis blijft gelijk.

Zonder watermerk
Willekeurige keuze

Met watermerk
Een geheime sleutel kiest het woord

Voor de lezer niet zichtbaar, maar voor computers wel. Over honderden woordkeuzes ontstaat een patroon dat de aanbieder met de sleutel herkent.

Terug te voeren op transparantieverplichting art. 50 AI-verordening

turing advocaten

Voorbeeld: Vlaamse Ombudsdienst, ‘AI gebruiken om je klacht op te stellen’

Geef een werkwijze mee

Klacht indienen bij de Vlaamse Ombudsdienst

AI gebruiken om je klacht op te stellen

Je hoeft geen juridische brief of e-mail te schrijven om een klacht in te dienen. Wil je toch een AI-tool gebruiken om je verhaal te schrijven? Gebruik AI verstandig. We geven hieronder enkele tips en een voorbeeldprompt die je kunt gebruiken.

Zo gebruik je AI op een verantwoorde manier

1. ### Schrijf eerst zelf je verhaal

   Beschrijf in je eigen woorden wat er gebeurde, met welke dienst, wanneer het gebeurde en waarom je ontevreden bent. Maak je nog geen zorgen over spelling of formulering.

2. ### Vraag AI om je tekst te ordenen

   Laat AI je verhaal duidelijker en korter maken. Vraag uitdrukkelijk om geen feiten, wetten of argumenten toe te voegen. Gebruik de voorbeeldprompt die op deze pagina staat.

3. ### Controleer het resultaat

   Ga na of alle feiten kloppen, niets belangrijks ontbreekt en AI geen informatie heeft toegevoegd.

4. ### Dien alleen een tekst in die je begrijpt

   Lees de volledige tekst opnieuw. Stuur ons alleen een versie die je verhaal juist weergeeft en die je zelf begrijpt.

05

Aan de slag

Vijf stappen voor je kantoor, aanschaf en de aanpak van Turing

Vijf stappen voor je kantoor

Checken

1

Privacybeleid

AI brengt nieuwe en andersoortige verwerkingen mee. Staan aanbieders, EER en doel erin?

2

Algemene voorwaarden

Ruimte om andere dienstverleners, zoals AI-aanbieders, in te schakelen?

Opstellen

3

Openbaar AI-beleid

Voor cliënten: waarom en hoe je AI inzet, vertrouwelijkheid, tarieven.

4

Intern AI-beleid

Voor medewerkers: goedgekeurde tools, dossierwerk, controle en melden.

Afspreken

5

Leveranciersafspraken

Verwerkersovereenkomst, geen training, zero data retention, EER, exit.

Doorlopend

AI-geletterdheid

Train medewerkers, deel wat je leert en evalueer. Sinds februari 2025 verplicht onder de AI Act (art. 4).

Waarop letten bij aanschaf legal AI

Vertrouwelijkheid

1

Waar blijven de gegevens?

Verwerking en opslag in de EER, zero data retention, geen training op cliëntdata.

2

Zakelijk contract

Geen gratis of persoonlijk account. Leg vast wie eigenaar is van prompts en metadata, en wie aansprakelijk is.

Kwaliteit

3

Herleidbare output

Verwijs naar de bron. Test met eigen vragen waarvan je het antwoord kent.

Onafhankelijkheid

4

Voorspelbare kosten

Let op credits en tokens bovenop het abonnement. Prijzen stijgen nog.

5

Voorkom lock-in

Wissel van model of aanbieder, neem je skills en workflows mee, kort contract.

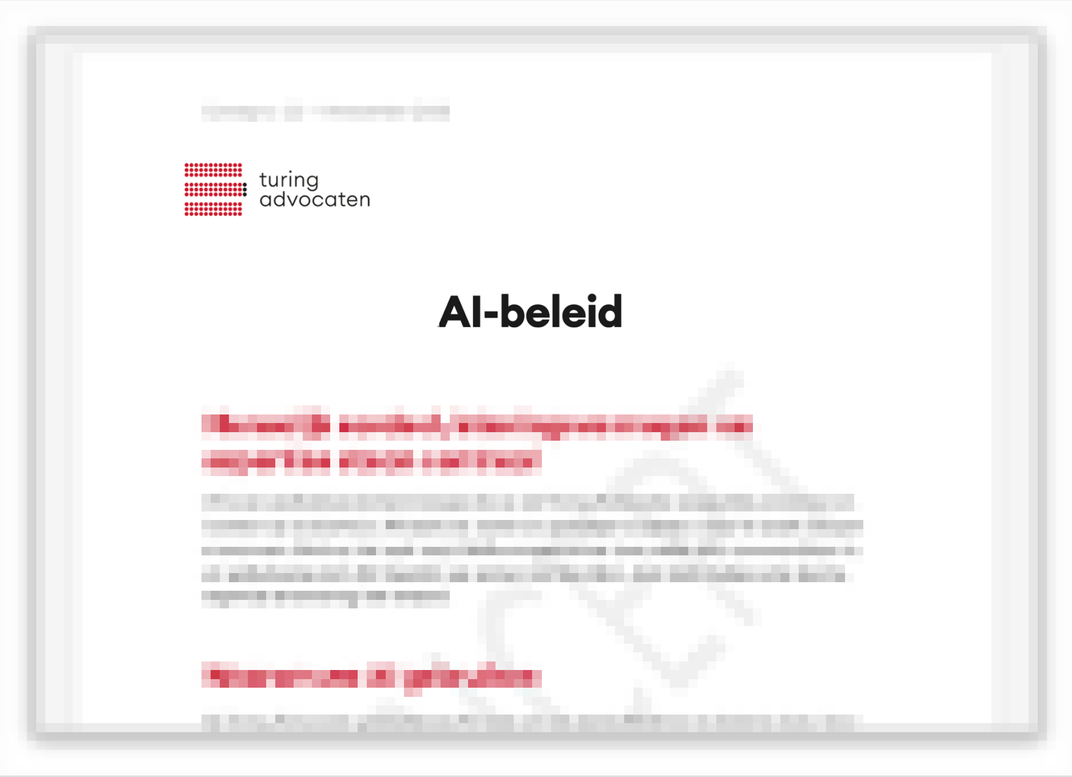
Werkwijze

“Try before you buy”

Oriënteren, demo, pilot en pas dan in gebruik. Test de beloften van de leverancier.

Zo werken wij eraan bij Turing

1 **Openbaar AI-beleid**
Voor cliënten

2 **Intern AI-beleid**
Voor medewerkers

Concepten, werk in uitvoering…

turing
advocaten

Vragen? Neem contact op

Stefan Kulk
stefankulk@turing.law
+31 6 1376 5066

turing advocaten

Dank en tot de volgende keer!

turing advocaten